ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 6ης Ιουλίου 2000 *

Στην υπόθεση C-11/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Arbeitsgericht Siegen (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Margrit Dietrich

και

Westdeutscher Rundfunk,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 2, στοιχείο α', και 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ L 156, σ. 14),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen, C. Gulmann, J.-P. Puissochet και B. Σκουρή, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Saggio,
γραμματέας: R. Grass,

αφού έλαβε υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Westdeutscher Rundfunk, εκπροσωπούμενη από τον W. Rebel, δικηγόρο Κολωνίας,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Fierstra, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον P. Hillenkamp, νομικό σύμβουλο, και την N. Yerrell, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένη στη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Φεβρουαρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 7ης Ιανουαρίου 1999, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Ιανουαρίου 1999, το Arbeitsgericht Siegen υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τρία προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 2, στοιχείο α', και 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ L 156, σ. 14).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της M. Dietrich και του εργοδότη της, της Westdeutscher Rundfunk (στο εξής: WDR), ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού κοινής ωφελείας δημοσίου δικαίου που παράγει και μεταδίδει ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές στην περιοχή του ομόσπονδου κράτους της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, σχετικά με τον καθορισμό του χρόνου καθημερινής εργασίας μπροστά σε οθόνη της ενδιαφερομένης.

Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

3 Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183, σ. 1, στο εξής: οδηγία-πλαίσιο):

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους δημόσιους ή ιδιωτικούς τομείς δραστηριοτήτων (βιομηχανικές, γεωργικές, εμπορικές, διοικητικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές δραστηριότητες, δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών αναψυχής κ.λπ.).»

4 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας-πλαισίου προβλέπει την έκδοση από το Συμβούλιο ειδικών οδηγιών, μεταξύ άλλων στους τομείς που αναφέρονται στο παράρτημα, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι «Εργασίες σε μηχανήματα με οθόνες οπτικής απεικόνισης».

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 90/270 ορίζει:

«1. Η παρούσα οδηγία, που αποτελεί την πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2.

2. Οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζονται πλήρως σ' ολόκληρο τον τομέα που αναφέρεται στην παράγραφο 1, με την επιφύλαξη των δεσμευτικότερων ή/και πιο ειδικών διατάξεων που περιέχει η παρούσα οδηγία.

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

α) στις θέσεις οδήγησης οχημάτων ή μηχανημάτων·

β) στα συστήματα πληροφορικής πάνω σε μεταφορικό μέσο·

γ) στα συστήματα πληροφορικής που προορίζονται κατά προτεραιότητα για χρήση από το κοινό·

δ) στα συστήματα που αποκαλούνται "φορητά" εφόσον δεν χρησιμοποιούνται επί μακρόν σε θέση εργασίας·

ε) στις αριθμομηχανές, στις ταμειακές μηχανές και σε κάθε εξοπλισμό που περιέχει μια μικρή οθόνη για την οπτική απεικόνιση δεδομένων ή μετρήσεων απαραίτητη για την άμεση χρησιμοποίηση του εξοπλισμού·

στ) στις γραφομηχανές κλασικού τύπου, τις λεγόμενες "γραφομηχανές με παράθυρο"».

6 Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας και για τους σκοπούς της, νοείται ως «οθόνη οπτικής απεικόνισης κάθε αλφαριθμητική ή γραφική οθόνη οποιαδήποτε και αν είναι η χρησιμοποιούμενη μέθοδος οπτικής παρουσίασης».

7 Το μέρος ΙΙ (άρθρα 3 έως 9) της οδηγίας 90/270 προβλέπει μια σειρά υποχρεώσεων που βαρύνουν τον εργοδότη σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία στο πλαίσιο της εργασίας σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης.

8 Συναφώς, το άρθρο 7, που επιγράφεται «Διεξαγωγή της καθημερινής εργασίας», ορίζει:

«Ο εργοδότης υποχρεούται να σχεδιάζει τη δραστηριότητα του εργαζομένου κατά τρόπον ώστε η καθημερινή εργασία σε οθόνη να διακόπτεται περιοδικά με διαλείμματα ή αλλαγές δραστηριότητας που θα περιορίζουν τον φόρτο εργασίας στην οθόνη.»

9 Σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/270, τα κράτη μέλη έπρεπε να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την οδηγία αυτή το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992.

Το εθνικό νομικό πλαίσιο

10 Η οδηγία-πλαίσιο μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο με τον Gesetz zur Umsetzung der EG-Rahmenrichtlinie Arbeitsschutz und weiterer Arbeitsschutz-Richtlinien (νόμο σχετικά με τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας-πλαισίου σχετικά με την ασφάλεια κατά την εργασία και λοιπών οδηγιών σχετικά με την ασφάλεια κατά την εργασία), της 7ης Αυγούστου 1996 (*BGBL.* 1996 I, σ. 1246).

11 Η μεταφορά της οδηγίας 90/270 στο γερμανικό δίκαιο πραγματοποιήθηκε με τη Verordnung zur Umsetzung von EG-Einzelrichtlinien zur EG-Rahmenrichtlinie Arbeitsschutz (κανονιστική απόφαση σχετικά με τη μεταφορά των ειδικών οδηγιών

που εκδόθηκαν δυνάμει της οδηγίας-πλαισίου σχετικά με την ασφάλεια κατά την εργασία), της 4ης Δεκεμβρίου 1996 (*BGBl.* 1996 I, σ. 1841), και, πιο συγκεκριμένα, με το άρθρο του 3, που επιγράφεται «Verordnung über Sicherheit und Gesundheitsschutz bei der Arbeit an Bildschirmgeräten» (κανονιστική απόφαση σχετικά με την ασφάλεια και την προστασία της υγείας στο πλαίσιο της εργασίας σε οθόνη οπτικής απεικόνισης, στο εξής: BildscharbV).

12 Προκειμένου να εφαρμοστεί η BildscharbV, το άρθρο της 2, παράγραφος 1, ορίζει την οθόνη οπτικής απεικόνισης ως «αλφαριθμητική ή γραφική οθόνη οποιαδήποτε και αν είναι η χρησιμοποιούμενη μέθοδος οπτικής παρουσίασης» και το άρθρο της 1, παράγραφος 2, σημείο 1, της ίδιας διάταξης εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της BildscharbV τις εργασίες που πραγματοποιούνται σε «θέσεις χειρισμού μηχανημάτων ή θέσεις οδηγήσεως οχημάτων εξοπλισμένων με οθόνες οπτικής απεικόνισης».

Η κύρια δίκη

13 Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, η M. Dietrich εργάζεται από 1ης Απριλίου 1974 ως τεχνικός μοντάζ (Cutterin) στο στούντιο παραγωγής της WDR στο Siegen. Η εργασία της έγκειται, σε συνεργασία με τον εκάστοτε παραγωγό μιας τηλεοπτικής εκπομπής, στο να συναρμολογεί το υλικό που κινηματογραφήθηκε και να το επεξεργάζεται μέχρι την πραγματοποίηση της εκπομπής. Μεγάλο μέρος της δραστηριότητάς της συνίσταται στην παρακολούθηση οθονών ελέγχου είτε για να εξετάζει και να επιλέγει εγγραφές βίντεο που δεν έχουν ακόμη κοπεί είτε για να επιβλέπει το αποτέλεσμα της εργασίας αυτής.

14 Στο στούντιο του Siegen υπάρχουν συνολικά για τον σκοπό αυτό τέσσερις θέσεις εργασίας τις οποίες η M. Dietrich μπορεί να χρησιμοποιεί εκ περιτροπής με τους λοιπούς τεχνικούς του μοντάζ. Σε δύο από τις θέσεις αυτές, είναι δυνατή η επεξεργασία αναλογικών εγγραφών σε μαγνητικό μέσο εγγραφής προκειμένου η μετάδοσή τους να γίνεται επίσης με αναλογική μορφή. Για τον σκοπό αυτό, ο τεχνικός του μοντάζ έχει στη διάθεσή του διάφορα τεχνικά μέσα τα οποία μπορεί να χειρίζεται μέσω μιας κονσόλας. Τα δεδομένα που εισάγονται στην κονσόλα αυτή απεικονίζονται σε χωριστή οθόνη. Οι υπόλοιπες δύο θέσεις εργασίας προορίζονται για την ψηφιοποίηση του αναλογικού υλικού, αφού προηγουμένως επιλεγεί. Οι αρχειοφάκελοι βίντεο που δημιουργούνται κατ' αυτόν τον τρόπο τυγχάνουν στη συνέχεια περαιτέρω επεξεργασίας μέσω της χρήσεως προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή τον οποίο ο τεχνικός του μοντάζ χειρίζεται μέσω πληκτρολογίου. Η εκπομπή

που παράγεται κατ' αυτόν τον τρόπο μεταδίδεται στη συνέχεια σε ψηφιοποιημένη μορφή.

15 Η M. Dietrich φρονεί ότι οι τέσσερις προαναφερθείσες θέσεις ανήκουν στην κατηγορία των θέσεων εργασίας σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης υπό την έννοια της BildscharbV και απαιτεί από τον εργοδότη της, σύμφωνα με το άρθρο 5 της BildscharbV, να οργανώσει τη δραστηριότητά της κατά τέτοιον τρόπον ώστε η καθημερινή της εργασία σε οθόνη είτε να διακόπτεται περιοδικά είτε να της παρέχεται η δυνατότητα να ασχολείται με άλλες δραστηριότητες είτε να της παραχωρούνται δεκάλεπτα διαλείμματα μετ' αποδοχών ανά ώρα.

16 Η WDR αρνήθηκε να ικανοποιήσει το αίτημα αυτό. Υποστηρίζει ότι η BildscharbV δεν εφαρμόζεται στη θέση εργασίας ενός τεχνικού μοντάζ για τον λόγο ότι αυτός εργάζεται σε διαδοχικά πλάνα ηλεκτρονικών εικόνων που δεν εμπίπτουν στην έννοια της «αλφαριθμητικής ή γραφικής οθόνης». Η εργασία της συνίσταται στην παραγωγή τηλεοπτικών εικόνων και όχι κειμένων ή γραφημάτων. Τα διάφορα στάδια του μοντάζ ταινιών ή της ηχητικής επενδύσεώς τους αντιστοιχούν, κατά την WDR, στην «οδήγηση μηχανημάτων», όπως αυτή συνηθίζεται για την εκτέλεση διαφόρων διαδικασιών χειρισμού μέσω οθόνης οπτικής απεικόνισης για την παραγωγή χημικών ουσιών ή την ιατρική διαγνωστική. Η απασχόληση στην τηλεοπτική παραγωγή χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι πρόκειται για θέσεις εργασίας που είναι εξοπλισμένες με διάφορες οθόνες που απαιτούνται για την επεξεργασία και την εκτίμηση του αποτελέσματος της εργασίας.

17 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται από το αν η BildscharbV εφαρμόζεται στην εργασία των «τεχνικών μοντάζ», πράγμα που θα συνέβαινε αν η αναλογική και/ή ψηφιακή παρουσίαση ταινιών επί των οθονών μπορούσε να υπαχθεί στην έννοια της «γραφικής οθόνης» υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της BildscharbV και αν δεν υπαγόταν στην έννοια της «θέσεως οδηγήσεως μηχανημάτων» υπό την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, σημείο 1, του ίδιου κανονισμού.

18 Κατά το Arbeitsgericht Siegen, η έννοια της θέσεως εργασίας σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης κατά την έννοια της οδηγίας 90/270 πρέπει να ερμηνευθεί διασταλτικά ώστε να ληφθεί υπόψη ότι η οδηγία αυτή σκοπεί να διασφαλίσει ένα καλύτερο επίπεδο ασφάλειας των θέσεων εργασίας που περιλαμβάνουν οθόνη οπτικής απεικόνισης και να εγγυηθεί την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι το άρθρο 2, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας περιλαμβάνει, πέραν της κλασικής επεξεργασίας κειμένου, και γραφικές οθόνες — ασχέτως της χρησιμοποιούμενης μεθόδου οπτικής παρουσίασης — και από το ότι το άρθρο 2, στοιχείο β', προβλέπει έναν ορισμό της θέσεως εργασίας που περιλαμβάνει την εργασία σε υπολογιστή υπό τις διάφορες μορφές του.

19 Το εθνικό δικαστήριο φρονεί ότι η διασταλτική ερμηνεία της έννοιας της «γραφικής οθόνης» παρέχει τη δυνατότητα να συναχθεί ότι η επεξεργασία με υπολογιστή των υπό ψηφιακή μορφή μαγνητοσκοπήσεων εμπίπτει στην έννοια αυτή. Αντιθέτως, είναι αμφίβολο αν η αναλογική αναπαραγωγή εικόνων περιλαμβάνεται επίσης στην έννοια αυτή. Πάντως, στο μέτρο που η διαφορά δεν γίνεται αισθητή γι' αυτόν που βλέπει την οθόνη και στο μέτρο που η προστασία της υγείας ισχύει για τις μεθόδους ψηφιακής και αναλογικής οπτικής παρουσίασης, ορισμένα στοιχεία συνηγορούν υπέρ μιας ομοιόμορφης λύσης, ενδεχομένως κατ' αναλογίαν, όσον αφορά τις δύο μεθόδους επεξεργασίας εικόνων.

20 Το αιτούν δικαστήριο στηρίζεται επίσης στη διαπίστωση ότι ο πίνακας των εξαιρέσεων που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270 δεν σκοπεί στον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής κατά τρόπον ώστε να εξαιρεθούν από αυτόν πολλές μορφές εργασίας σε οθόνη. Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο υποθέτει ότι ως «θέσεις οδηγήσεως οχημάτων ή μηχανημάτων» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας πρέπει να νοούνται αποκλειστικά οι θέσεις εργασίας στις οποίες ο χειρισμός μιας μηχανής ή μιας τεχνικής εγκαταστάσεως πραγματοποιείται με τη βοήθεια αυτόματης εγκαταστάσεως επεξεργασίας της πληροφορίας και στις οποίες η οπτική παρουσίαση επί της οθόνης περιορίζεται στην αναπαραγωγή των εισαγομένων δεδομένων και των τεχνικών δεδομένων των αφορώντων με τη διαδικασία παραγωγής.

21 Δεδομένου ότι μια συσταλτική ερμηνεία της έννοιας της γραφικής οθόνης όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 ή μια διασταλτική ερμηνεία της έννοιας της οδήγησης οχημάτων ή μηχανημάτων όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε αντι-

τιθέμενα αποτελέσματα, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι είναι αναγκαίο να απευθυνθεί στο Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία των διατάξεων αυτών.

22 Η απάντηση στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν θα είναι χρήσιμη για την έκδοση αποφάσεως στην κύρια δίκη δεδομένου ότι, αν η οδηγία 90/270 εφαρμόζεται επί των εργασιών των τεχνικών μοντάζ, θα εφαρμόζεται επίσης η BildscharbV. Η M. Dietrich θα είχε δικαίωμα, στην περίπτωση αυτή, να διακόπτει την εργασία της στην οθόνη είτε ασχολούμενη με άλλες εργασίες είτε κάνοντας διάλειμμα, σύμφωνα με το άρθρο 5 της BildscharbV.

23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει τέλος ότι το Δικαστήριο δεν έχει πάρει θέση μέχρι τούδε παρά μόνο μία φορά επί της οδηγίας 90/270 (απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1996, C-74/95 και C-129/95, X, Συλλογή 1996, σ. I-6609) χωρίς να θίξει τα ζητήματα που ανέκυψαν στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Arbeitsgericht Siegen αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, την έννοια ότι ως απεικόνιση γραφημάτων [γραφική οθόνη], κατά τη διάταξη αυτή, πρέπει να θεωρείται και η αναπαραγωγή εγγραφών ταινιών σε οθόνη;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: έχει το άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου την έννοια ότι ως απεικόνιση γραφημάτων [γραφική οθόνη], κατά τη διάταξη αυτή, πρέπει να θεωρείται η αναπαραγωγή σε οθόνες αρχειοφακέλων βίντεο που περιέχουν εγγραφές ταινιών υπό ψηφιοποιημένη μορφή;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ή στο δεύτερο ερώτημα: έχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ την έννοια ότι ως θέση οδηγήσεως μηχανημάτων, κατά τη διάταξη αυτή, πρέπει να θεωρείται επίσης μια θέση εργασίας που συνίσταται στην επεξεργασία αναλογικού ή ψηφιοποιημένου οπτικού υλικού μέσω τεχνικού εξοπλισμού και/ή προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών;»

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

25 Με τα ερωτήματα αυτά, που επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η έννοια της «γραφικής οθόνης», όπως ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270, πρέπει να ερμηνευθεί ότι αφορά τις οθόνες που αναπαράγουν εγγραφές ταινιών οι οποίες έχουν αναλογική ή ψηφιοποιημένη μορφή.

26 Κατά την WDR και την Ολλανδική Κυβέρνηση, πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στα ερωτήματα αυτά.

27 Η WDR υποστηρίζει ότι, υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270, η οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι μια αλφαριθμητική ή γραφική οθόνη, ασχέτως της χρησιμοποιούμενης μεθόδου οπτικής παρουσίασης. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, ερωτάται αν η οθόνη στην οποία εργάζεται η προσφεύγουσα της κύριας δίκης αποτελεί «γραφική» οθόνη.

28 Οι γραφικές οθόνες όμως είναι αποκλειστικά εκείνες οι οποίες χρησιμεύουν στην απεικόνιση σχεδίων με σκοπό την αναπαραγωγή τους ή ως καλλιτεχνική έκφραση. Συγκεκριμένα, ως «γραφική τέχνη» πρέπει να νοηθεί η «αναπαραγωγή γραφής και

έργων χαρακτικής καθώς και η τέχνη του σχεδίου, της γκραβούρας σε μαλακό ή σκληρό υλικό και σε ξύλο, ή η αναπαραγωγή μιας και μόνο σελίδας με αναπαράσταση που προέρχεται από μία των προαναφερθεισών τεχνών».

29 Συναφώς, η WDR διευκρινίζει ότι, όσον αφορά τη «γραφική» οπτική παρουσίαση, ο δημιουργός του γραφήματος, το οποίο πρέπει να αναπαραστήσει, προβαίνει στον σχεδιασμό του απευθείας επί της οθόνης. Η τεχνικός μοντάζ όμως δεν εργάζεται σε προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών εισάγοντας αλφαριθμητικά σημεία ούτε δημιουργεί γραφήματα, αλλά επιλέγει από το κινηματογραφικό υλικό, ήτοι από τα διαδοχικά πλάνα, εκείνα που είναι περισσότερο κατάλληλα σε κάθε περίπτωση για το θέμα που αυτή ετοιμάζει και καθορίζει, σε συνεννόηση με τον δημιουργό, αφενός, τις εικόνες και το ηχητικό υλικό που πρέπει να συναρμοστούν διαδοχικά κατά τρόπο σύστοιχο και/ή μετά τις άλλες ή ταυτόχρονα καθώς και, αφετέρου, τη διάρκειά τους και τη σειρά προβολής τους.

30 Κατά την WDR, είναι αδιάφορο συναφώς το γεγονός ότι οι εικόνες παρουσιάζονται υπό αναλογική ή ψηφιοποιημένη μορφή. Συγκεκριμένα, οι δύο μέθοδοι οπτικής παρουσίασης αντιστοιχούν στην παρουσίαση επί της οθόνης διαδοχικών πλάνων. Εξάλλου, σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 της οδηγίας 90/270, η μέθοδος οπτικής παρουσίασης δεν ασκεί επιρροή για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

31 Συνεπώς, η έννοια της γραφικής οθόνης δεν περιλαμβάνει την οπτική απεικόνιση εγγραφών ταινιών επί οθόνης, οι οποίες έχουν αναλογική ή ψηφιακή μορφή.

32 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι η έννοια της οθόνης οπτικής απεικόνισης όπως ορίζεται στην οδηγία 90/270 εξαρτάται από την αλφαριθμητική ή γραφική φύση της παρουσιαζόμενης πληροφορίας και όχι από τον τρόπο οπτικής της παρουσίασης.

33 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, ως «αλφαριθμητική» και ως «γραφική» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270, πρέπει να νοούνται η αναπαράσταση χαρακτήρων και όχι οι τρέχουσες εικόνες, όπως επιβεβαιώνει το παράρτημα της οδηγίας, που περιέχει τις ελάχιστες προδιαγραφές τις οποίες πρέπει να πληρούν οι θέσεις εργασίας. Συγκεκριμένα, οι προδιαγραφές σχετικά με την οθόνη, που περιέχονται στο σημείο 1, στοιχείο β', του παραρτήματος αυτού, αφορούν τους χαρακτήρες στην οθόνη (ευκρίνεια, διαστάσεις κ.λπ.) καθώς και την εικόνα στην οθόνη αυτή καθαυτή (φωτεινότητα και αντίθεση φωτεινότητας μεταξύ χαρακτήρων και φόντου), ενώ το εν λόγω παράρτημα δεν προβλέπει προδιαγραφές σχετικά με τις τρέχουσες εικόνες.

34 Η Ολλανδική Κυβέρνηση φρονεί ότι η αναπαραγωγή λήψεων και μαγνητοσκοπημένου υλικού επί οθόνης αφορά πληροφορίες υπό τη μορφή τρεχουσών εικόνων και ότι, κατά συνέπεια, δεν πρόκειται για αναπαραγωγή χαρακτήρων κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270, οπότε η εργασία σε οθόνη στο πλαίσιο του μοντάζ αναλογικών εικόνων και η συνακόλουθη ψηφιοποιημένη επεξεργασία τους δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

35 Η άποψη ότι θα πρέπει να νοηθεί ότι η έννοια της «γραφικής οθόνης» δεν περιλαμβάνει τις οθόνες στις οποίες αναπαράγονται εγγραφές ταινιών δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

36 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι, σύμφωνα με τον τίτλο της και το άρθρο της 1, η οδηγία 90/270 έχει ως αντικείμενο τον καθορισμό των ελάχιστων προδιαγραφών ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης και ότι, σύμφωνα με την τέταρτη αιτιολογική της σκέψη, η τήρηση των ελάχιστων προδιαγραφών που είναι κατάλληλες για να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο επίπεδο ασφάλειας των θέσεων εργασίας που διαθέτουν οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων.

37 Υπό το πρίσμα όμως του σκοπού αυτού της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, η τήρηση των προδιαγραφών που προβλέπονται στην

οδηγία και στο παράρτημά της, όπως για παράδειγμα ο περιορισμός κάθε ακτινοβολίας σε αμελητέα επίπεδα ή το γεγονός ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο θόρυβος που προέρχεται από τον εξοπλισμό της θέσεως εργασίας, είναι επιβεβλημένη ανεξαρτήτως του τύπου των εικόνων που εμφανίζονται στην οθόνη.

38 Εξάλλου, μία συσταλτική ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 κατά τρόπον ώστε να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οι οθόνες οπτικής απεικόνισης εγγραφών σε φιλμ έχει ως συνέπεια να μην μπορεί να ωφεληθεί από την προστασία που προβλέπει η οδηγία αυτή ένας σημαντικός αριθμός εργαζομένων, ενώ αυτοί βρίσκονται σε κατάσταση ανάλογη με αυτή των εργαζομένων που χρησιμοποιούν γραφική οθόνη με την έννοια που της δίνουν η WDR και η Ολλανδική Κυβέρνηση. Η ερμηνεία αυτή θα έπληττε έτσι σοβαρά την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας.

39 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, ότι ο εξοπλισμός που εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 90/270, η εξαντλητική απαρίθμηση του άρθρου του 1, παράγραφος 3, αναφέρεται σε καταστάσεις στις οποίες η θέση οθόνης είναι είτε δευτερεύουσας σημασίας είτε μικρής διάρκειας. Αντιθέτως, όλες οι μορφές παρατεταμένης εργασίας σε οθόνη εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

40 Επιπροσθέτως, όπως ορθώς επίσης παρατήρησε η Επιτροπή, από το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν προέβλεψε, όσον αφορά την έννοια της οθόνης οπτικής απεικόνισης, την προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο που προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας 90/270 για τις ελάχιστες προδιαγραφές που εκτίθενται στο παράρτημα, μπορεί να συναχθεί ότι έκρινε μάλλον ότι η έννοια αυτή ήταν αρκούντως ευρεία για να διασφαλίσει την πλήρη πραγματοποίηση των επιδιωκομένων με την οδηγία στόχων.

41 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, πρέπει να συναχθεί ότι η έννοια της γραφικής οθόνης του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 πρέπει να ερμηνευθεί διασταλτικά ώστε να περιλάβει τις οθόνες οπτικής παρουσίασης εγγραφών ταινιών.

42 Συναφώς, είναι αδιάφορο αν η μέθοδος οπτικής παρουσίασης αφορά υλικό σε αναλογικό ή ψηφιακό μέσο για τον απλό λόγο ότι το άρθρο 2 της οδηγίας 90/270 διευκρινίζει ότι περιλαμβάνει τις οθόνες οπτικής απεικόνισης «οποιαδήποτε και αν είναι η χρησιμοποιούμενη μέθοδος οπτικής παρουσίασης».

43 Συνεπώς, στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια της «γραφικής οθόνης», όπως ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270, πρέπει να ερμηνευθεί ότι αφορά τις οθόνες οπτικής παρουσίασης εγγραφών ταινιών που έχουν αναλογική ή ψηφιοποιημένη μορφή.

Επί του τρίτου ερωτήματος

44 Για την περίπτωση που το Δικαστήριο απαντήσει καταφατικά στην πρώτη ή τη δεύτερη ερώτηση, η WDR υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, η οδηγία 90/270 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της τις «θέσεις οδήγησης οχημάτων ή μηχανημάτων», κατηγορία στην οποία ανήκουν οι θέσεις που κατέλαβε η M. Dietrich.

45 Κατά την WDR, η οδηγία 90/270 λαμβάνει υπόψη της το γεγονός ότι οι κανόνες που διατυπώνει, που είναι κυρίως προσαρμοσμένοι σε δραστηριότητες διοικητικού τύπου όπως οι δραστηριότητες γραφείου, δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε τομείς που παρουσιάζουν ειδικές απαιτήσεις. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει μεταξύ άλλων από το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 90/270, κατά το οποίο τα συστήματα πληροφορικής πάνω σε μεταφορικό μέσο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της.

46 Η WDR φρονεί ότι ως «θέσεις οδήγησης μηχανημάτων» πρέπει να νοηθούν οι θέσεις που είναι διαρρυθμισμένες πάνω σε μηχανές παραγωγής και οι οποίες πρέπει να

θεωρούνται αναπόσπαστα μέρη της μηχανής λόγω των εξοπλισμένων με οθόνη οπτικής απεικόνισης συστημάτων ελέγχου τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης επέμβασης στον κύκλο παραγωγής της μηχανής. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο στηρίζεται εσφαλμένως στην ιδέα ότι πρέπει να θεωρούνται θέσεις οδήγησης μηχανημάτων μόνον εκείνες στις οποίες η οδήγηση της μηχανής ή της τεχνικής εγκατάστασης γίνεται μέσω συστήματος πληροφορικής, ενώ η οπτική παρουσίαση στην οθόνη περιορίζεται στην αναπαραγωγή εισαγομένων στοιχείων και τεχνικών στοιχείων που προκύπτουν από τη διαδικασία παραγωγής. Ούτε η οδηγία ούτε η BildscharbV περιέχουν παρόμοιο περιορισμό.

47 Κατά την WDR αυτό που καθορίζει την εφαρμογή της εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 είναι το γεγονός ότι οι χειρισμοί επεξεργασίας αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα της θέσεως οδήγησης μηχανημάτων με οθόνη, όπως αυτές που χρησιμοποιούνται συνήθως οσάκις εκτελούνται εντολές μέσω οθόνης οπτικής απεικόνισης, ιδίως, στη διενέργεια ιατρικών διαγνώσεων. Όμως, αυτή ακριβώς είναι η περίπτωση των θέσεων εργασίας σε πίνακα τελικής επεξεργασίας (μοντάζ) με ολοκληρωμένο πίνακα ελέγχου. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή, πρόκειται επίσης για θέσεις στις οποίες το μοντάζ των ανεπεξέργαστων εικόνων πραγματοποιείται μέσω τεχνικού μηχανισμού από ολοκληρωμένο χειριστήριο εξοπλισμένο με οθόνη.

48 Πρέπει να τονιστεί ότι η διατύπωση του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 ουδόλως διασαφηνίζει το περιεχόμενο της έννοιας «θέση οδήγησης μηχανημάτων» κατά τη διάταξη αυτή.

49 Όπως όμως το Δικαστήριο διαπίστωσε στο πλαίσιο της απαντήσεώς του στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα, ο κοινοτικός νομοθέτης ήθελε να ορίσει με μεγάλη ευρύτητα το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 90/270. Οι μόνες θέσεις εργασίας που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής είναι εκείνες που απαριθμούνται εξαντλητικά

στο άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, που αφορούν όργανα στα οποία η λειτουργία οθόνης είναι δευτερεύουσας σημασίας ή που χρησιμοποιούνται για μικρή διάρκεια.

50 Υπό τις συνθήκες αυτές, η έννοια των «θέσεων οδήγησης οχημάτων ή μηχανημάτων», στον βαθμό που αποτελεί εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 90/270, πρέπει εν πάση περιπτώσει να ερμηνεύεται συσταλτικά.

51 Όπως όμως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, μια δραστηριότητα, όπως αυτή που ασκεί η M. Dietrich, απαιτεί, πέρα από τους διαρκείς χειρισμούς των φάσεων παραγωγής, την ταυτόχρονη οπτική και ακουστική παρακολούθησή τους και την οπτική τους παρουσίαση υπό μορφή διαδοχικών πλάνων σε περισσότερες οθόνες οπτικής απεικόνισης και μόνιτορ, πέραν των πνευματικών και διανοητικών υπηρεσιών η παροχή των οποίων απαιτεί τη χρήση τόσο της όρασης όσο και της ακοής της τεχνικού μοντάζ.

52 Τίποτα δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν να περιλάβει στην έννοια των «θέσεων οδήγησης οχημάτων ή μηχανημάτων» τόσο παρατεταμένες δραστηριότητες επί οθόνης.

53 Σ' αυτό προστίθεται ότι η υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 90/270 της δραστηριότητας αυτής δικαιολογείται κατά μείζονα λόγο αφού ο φόρτος εργασίας σε οθόνη είναι πολύ πιο πιεστικός από αυτόν μιας συνηθισμένης θέσεως σε γραφείο εξοπλισμένο με υπολογιστή, για την οποία δεν αμφισβητείται ότι εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο της οδηγίας.

54 Συνεπώς, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 έχει την έννοια ότι ο όρος «θέση οδηγήσεως

μηχανημάτων» δεν περιλαμβάνει απασχόληση, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας αναλογικές ή ψηφιοποιημένες εικόνες υποβάλλονται σε επεξεργασία με τη χρήση τεχνικών εγκαταστάσεων και/ή προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστού προκειμένου να πραγματοποιηθούν τηλεοπτικές εκπομπές.

Επί των δικαστικών εξόδων

55 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 7ης Ιανουαρίου 1999 το Arbeitsgericht Siegen, αποφαίνεται:

1) Η έννοια της «γραφικής οθόνης», όπως ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις

ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ), πρέπει να ερμηνευθεί ότι αφορά τις οθόνες που αναπαράγουν εγγραφές ταινιών που έχουν αναλογική ή ψηφιοποιημένη μορφή.

2) **Το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 90/270 έχει την έννοια ότι ο όρος «θέση οδηγήσεως μηχανημάτων» δεν περιλαμβάνει απασχόληση, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας αναλογικές ή ψηφιοποιημένες εικόνες υποβάλλονται σε επεξεργασία με τη χρήση τεχνικών εγκαταστάσεων και/ή προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστού προκειμένου να πραγματοποιηθούν τηλεοπτικές εκπομπές.**

Moitinho de Almeida Schintgen Gulmann

Puissochet Skouris

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Ιουλίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida